TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. lapkričio 13 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Imigracijos politika – Direktyva (ES) 2016/801 – Trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo savanoriškos veiklos tikslais sąlygos – Atsisakymas pratęsti leidimą gyventi – 7 straipsnio 1 dalies e punktas – Pakankami ištekliai – Papildomos sąlygos, kylančios iš nacionalinio aukščiausiosios instancijos teismo praktikos – Įrodymai – Sąjungos teisės viršenybės principas“

Byloje C-525/23 (*Oti*) [i]

dėl *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija) 2023 m. birželio 26 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2023 m. rugpjūčio 14 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

OS

prieš

Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė M. L. Arastey Sahún, teisėjai J. Passer, E. Regan (pranešėjas), D. Gratsias ir B. Smulders,

generalinis advokatas N. Emiliou,

posėdžio sekretorius I. Illéssy, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2024 m. lapkričio 20 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos Z. Biró-Tóth ir M. Z. Fehér,

– Europos Komisijos, atstovaujamos J. Hottiaux ir C. Kovács,

susipažinęs su 2025 m. balandžio 3 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

* Proceso kalba: vengrų.

[i] Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/801 dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir gyvenimo mokslinių tyrimų, studijų, stažavimosi, savanoriškos tarnybos, mokinių mainų programų arba edukacinių projektų ir dalyvavimo *au pair* programoje tikslais sąlygų (OL L 132, 2016, p. 21) 7 straipsnio 1 dalies e punkto, Sąjungos teisės viršenybės principo, SESV 79 straipsnio bei Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 45 ir 47 straipsnių išaiškinimo.

2 Prašymas pateiktas nagrinėjant OS ir *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* (Migracijos policijos nacionalinė generalinė direkcija, Vengrija; toliau – nacionalinė imigracijos institucija) ginčą dėl to, kad buvo atmestas jo prašymas pratęsti leidimą gyventi Vengrijoje, kad jis galėtų ten vykdyti savanorišką veiklą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2003/109/EB

3 2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyvos 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso (OL L 16, 2004, p. 44; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 272) 5 straipsnio „Ilgalaikio gyventojo statuso įgijimo sąlygos“ 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės reikalauja, kad trečiųjų šalių piliečiai įrodytų, kad jie patys ir nuo jų priklausomi šeimos nariai turi:

a) pastovių ir reguliarių išteklių, kurių pakanka patiems išsilaikyti ir išlaikyti savo šeimos narius, nesikreipiant į atitinkamos valstybės narės socialinės pagalbos sistemą. Valstybės narės įvertina tokių išteklių pobūdį ir reguliarumą, bei gali atsižvelgti į minimalų atlyginimo ir pensijų lygį, iki pareiškimo ilgalaikio gyventojo statusui gauti, pateikimo;

<…>“

Direktyva 2004/38/EB

4 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB,

72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 5 t., p. 46), 7 straipsnio „Teisė gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius“ 1 dalyje nustatyta:

„Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

<…>

b) turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai ir turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje <…>

<…>“

Direktyva 2016/801

5 Direktyvos 2016/801 2, 3, 20, 21, 41, 42, 54 ir 61 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(2) šia direktyva turėtų būti tenkinamas [2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyvos 2004/114/EB dėl trečiosios šalies piliečių įleidimo studijų, mokinių mainų, neatlygintino stažavimosi ar savanoriškos tarnybos tikslais sąlygų (OL L 375, 2004, p. 12)] ir [2005 m. spalio 12 d. Tarybos direktyvos 2005/71/EB dėl konkrečios įleidimo trečiųjų šalių piliečiams atvykti mokslinių tyrimų tikslais tvarkos (OL L 289, 2005, p. 15)] įgyvendinimo ataskaitose nustatytas poreikis ištaisyti nustatytus trūkumus, užtikrinti skaidrumą ir teisinį tikrumą, taip pat pasiūlyti nuoseklią teisės sistemą skirtingų trečiųjų šalių piliečių kategorijų asmenims, atvykstantiems į [Europos] Sąjungą. Todėl viename teisės akte turėtų būti supaprastintos ir racionalizuotos toms kategorijoms taikomos esamos nuostatos. Nepaisant kategorijų, kurioms taikoma ši direktyva, skirtumų, joms būdingos tam tikros bendros savybės, dėl kurių įmanoma jas reglamentuoti naudojant bendrą Sąjungos lygmens teisinę sistemą;

(3) ši direktyva turėtų padėti siekti Stokholmo programos tikslo suderinti nacionalinę teisę dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir gyvenimo šalyje sąlygų. Imigracija į Sąjungą iš kitų šalių yra vienas iš aukštos kvalifikacijos specialistų šaltinių; vis dažniau visų pirma siekiama pritraukti studentus ir tyrėjus. Jie yra svarbūs formuojant pagrindinį Sąjungos turtą – žmogiškąjį kapitalą ir užtikrinant pažangų, tvarų ir įtraukų augimą ir taip padeda siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų;

<…>

(20) šia direktyva turėtų būti remiami Europos savanorių tarnybos tikslai ugdyti jaunimo ir visuomenių, kuriose jie gyvena, solidarumą, savitarpio supratimą ir tolerancijią ir kartu prisidėti stiprinant socialinę sanglaudą ir propaguojant aktyvų jaunimo pilietiškumą. Siekiant visoje Sąjungoje nuosekliai užtikrinti galimybes dalyvauti Europos savanorių tarnyboje, valstybės narės turėtų taikyti šios direktyvos nuostatas trečiųjų šalių piliečiams, kurie kreipiasi Europos savanorių tarnybos tikslais;

(21) valstybės narės turėtų turėti galimybę šios direktyvos nuostatas taikyti mokiniams, savanoriams, išskyrus atvykstančius į Europos savanorių tarnybą, ir *au pair* auklėms, kad jie galėtų paprasčiau atvykti ir gyventi ir kad būtų užtikrintos jų teisės;

<…>

(41) iškilus abejonėms dėl prašymo dėl priėmimo pagrindimo, valstybės narės turėtų turėti galimybę atlikti atitinkamus patikrinimus arba pareikalauti įrodymų, kad galėtų kiekvienu konkrečiu atveju įvertinti numatomus prašytojo mokslinius tyrimus, studijas, stažavimąsi, savanorišką tarnybą, mokinių mainų programą, edukacinį projektą arba darbą *au pair* aukle ir kovoti su piktnaudžiavimu šioje direktyvoje nustatyta tvarka ir netinkamu jos taikymu;

(42) jei pateikta informacija yra neišsami, valstybės narės per pagrįstą laikotarpį turėtų pranešti prašytojui, kokia papildoma informacija yra reikalinga, ir nustatyti pagrįstą terminą tokiai informacijai pateikti. Jei papildoma informacija nepateikiama per tą terminą, prašymas gali būti atmestas;

<…>

(54) teisingas požiūris į trečiųjų šalių piliečius, kuriems taikoma ši direktyva, turėtų būti užtikrinamas pagal SESV 79 straipsnį. Tyrėjams turėtų būti taikomas vienodas požiūris kaip ir atitinkamos valstybės narės piliečiams, kaip numatyta [2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/98/ES dėl vienos prašymų išduoti vieną leidimą trečiųjų šalių piliečiams gyventi ir dirbti valstybės narės teritorijoje pateikimo procedūros ir dėl valstybėje narėje teisėtai gyvenančių trečiųjų šalių darbuotojų bendrų teisių (OL L 343, 2011, p. 1)] 12 straipsnio 1 ir 4 dalyse, paliekant galimybę tai valstybei narei apriboti vienodo požiūrio taikymą konkrečiais šioje direktyvoje numatytais atvejais[;] <…>

<…>

(61) šioje direktyvoje gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažintų [Chartijoje] pagal [ESS] 6 straipsnį.“

6 Šios direktyvos 1 straipsnis „Dalykas“ suformuluotas taip:

„Šia direktyva nustatomos:

a) trečiųjų šalių piliečių ir, kai taikoma, jų šeimos narių atvykimo į valstybių narių teritoriją bei gyvenimo joje ilgesnį nei 90 dienų laikotarpį mokslinių tyrimų, studijų, stažavimosi ar savanoriškos tarnybos Europos savanorių tarnyboje ir, jei taip nusprendžia valstybės narės, mokinių mainų programų arba edukacinių projektų, savanoriškos tarnybos, kuri nėra Europos savanorių tarnyba, ar *au pair* programos tikslu sąlygos ir teisės[.]

<…>“

7 Minėtos direktyvos 2 straipsnio „Taikymo sritis“ 1 dalyje numatyta:

„Ši direktyva taikoma trečiųjų šalių piliečiams, kurie teikia prašymą dėl priėmimo arba buvo priimti į valstybės narės teritoriją mokslinių tyrimų, studijų, stažavimosi ar savanoriškos tarnybos Europos savanorių tarnyboje tikslu. Valstybės narės taip pat gali nuspręsti šios direktyvos nuostatas taikyti trečiųjų šalių piliečiams, kurie teikia prašymą dėl priėmimo mokinių mainų programos arba edukacinio projekto, savanoriškos tarnybos, kuri nėra Europos savanorių tarnyba, arba *au pair* programos tikslu.“

8 Tos pačios direktyvos 4 straipsnio „Palankesnės nuostatos“ 1 dalyje nurodyta:

„Šia direktyva nedaroma poveikio palankesnėms šių susitarimų nuostatoms:

a) dvišalių arba daugiašalių Sąjungos arba Sąjungos bei jos valstybių narių ir vienos arba kelių trečiųjų šalių sudarytų susitarimų arba

b) dvišalių arba daugiašalių vienos ar kelių valstybių narių ir vienos ar kelių trečiųjų šalių sudarytų susitarimų.“

9 Direktyvos 2016/801 5 straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatyta:

„1. Priimant trečiosios šalies pilietį pagal šią direktyvą patikrinami dokumentais paremti įrodymai, kad trečiosios šalies pilietis atitinka:

a) 7 straipsnyje nustatytas bendrąsias sąlygas ir

b) 8, 11, 12, 13, 14 arba 16 straipsnyje nustatytas specialiąsias sąlygas.

<…>

3. Visas bendrąsias ir atitinkamas specialiąsias sąlygas atitinkantis trečiosios šalies pilietis įgyja teisę gauti leidimą.

Jeigu valstybė narė išduoda leidimus gyventi tik savo teritorijoje, o visos šioje direktyvoje nustatytos priėmimo sąlygos yra įvykdytos, atitinkama valstybė narė išduoda trečiosios šalies piliečiui reikalingą vizą.“

10 Šios direktyvos 7 straipsnio „Bendrosios sąlygos“ 1 dalyje nurodyta:

„Dėl trečiosios šalies piliečio priėmimo pagal šią direktyvą prašytojas:

<…>

c) pateikia įrodymus, kad trečiosios šalies pilietis turi sveikatos draudimą nuo visų rūšių rizikos, nuo kurios paprastai draudžiami atitinkamos valstybės narės piliečiai, arba, jei numatyta nacionalinėje teisėje, yra pateikęs prašymą dėl tokio sveikatos draudimo; draudimas turi galioti numatomą buvimo laikotarpį;

<…>

e) pateikia atitinkamos valstybės narės reikalaujamus įrodymus, kad planuojamo buvimo joje laikotarpiu trečiosios šalies pilietis turės pakankamai lėšų [išteklių] pragyvenimo išlaidoms padengti nesikreipdamas į valstybės narės socialinės paramos sistemą ir grįžimo kelionės išlaidoms padengti. Tai, ar turima pakankamai lėšų [išteklių], vertinama nagrinėjant kiekvieną atvejį atskirai ir atsižvelgiama į lėšas, kurios, *inter alia*, gaunamos [išteklius, kurie, *inter alia*, gaunami] kaip subsidija [išmoka], stipendija ar studijų stipendija, pagal galiojančią darbo sutartį ar įpareigojantį darbo pasiūlymą, arba mokinių mainų programą vykdančios

organizacijos, stažuotojus priimančios institucijos, savanoriškos tarnybos programą vykdančios organizacijos, priimančiosios šeimos ar *au pair* auklėms tarpininkaujančios organizacijos finansinį įsipareigojimą [deklaraciją dėl išlaidų padengimo].“

11 Minėtos direktyvos 14 straipsnio „Specialiosios sąlygos savanoriams“ 1 dalies a punkte nustatyta:

„Be 7 straipsnyje nustatytų bendrųjų sąlygų, dėl trečiosios šalies piliečio priėmimo pagal savanoriškos tarnybos programą tikslu prašytojas:

a) pateikia susitarimą, sudarytą su priimančiuoju subjektu arba, kiek tai numatyta nacionalinėje teisėje, su kita įstaiga, kuri atitinkamoje valstybėje narėje yra atsakinga už savanoriškos tarnybos programą, kurioje trečiosios šalies pilietis dalyvauja. Susitarime nurodoma:

<…>

v) turimos lėšos trečiosios šalies piliečio pragyvenimo ir apgyvendinimo išlaidoms padengti ir minimali pinigų, skirtų kišenpinigiams, suma jo buvimo laikotarpiu ir

<…>“

12 Tos pačios direktyvos 34 straipsnio „Procedūrinės garantijos ir skaidrumas“ 3 dalyje numatyta:

„Jeigu su prašymu pateikta patvirtinamoji informacija arba dokumentai yra neišsamūs, kompetentingos institucijos per pagrįstą laikotarpį praneša prašytojui, kokia papildoma informacija reikalinga, ir nustato pagrįstą terminą jai pateikti. 1 arba 2 dalyse nurodytas laikotarpis sustabdomas, kol kompetentingos institucijos gauna reikiamą papildomą informaciją. Jei per nustatytą terminą papildoma informacija ar dokumentai nepateikiami, prašymas gali būti atmestas.“

Vengrijos teisė

13 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos *A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény* (2007 m. Įstatymas Nr. II dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo į šalį ir gyvenimo joje; *Magyar Közlöny*, 2007/1; toliau – 2007 m. Įstatymas Nr. II) 2 straipsnio d punkte nustatyta:

„Šeimos nariais laikomi:

da) trečiosios šalies piliečio arba Vengrijos piliečio sutuoktinis;

db) trečiosios šalies piliečio ir jo sutuoktinio nepilnametis vaikas (įskaitant įvaikintą ar globojamą vaiką);

dc) trečiosios šalies piliečio nepilnametis vaikas (įskaitant įvaikintą ar globojamą vaiką), kurį asmuo globoja ir kurio atžvilgiu vykdo tėvų valdžią;

dd) trečiosios šalies piliečio arba Vengrijos piliečio sutuoktinio nepilnametis vaikas (įskaitant įvaikintą ar globojamą vaiką), kurį minėtas sutuoktinis globoja ir kurio atžvilgiu jis vykdo tėvų valdžią;

de) kiekvienas asmuo, turintis tėvų valdžią nepilnamečio Vengrijos piliečio atžvilgiu, kuris globoja tą Vengrijos pilietį ir yra to Vengrijos piliečio namų ūkio dalis.“

14 2007 m. Įstatymo Nr. II 13 straipsnio 1 dalies f punkte nustatyta:

„Trečiosios šalies pilietis gali atvykti į Vengrijos teritoriją gyventi ilgiau nei 90 dienų per 180 dienų laikotarpį <…>, jeigu jis visą gyvenimo joje laiką turi pakankamai lėšų pragyvenimo ir apgyvendinimo išlaidoms padengti, taip pat kelionės atgal išlaidoms padengti.“

15 Šio įstatymo 87 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Jei to reikia faktams išsiaiškinti, migracijos policijos tarnyba gali pakviesti atitinkamą asmenį pateikti pareiškimą. Pareiškimas gali būti padarytas tiek žodžiu, tiek raštu. Jei pareiškimas pateikiamas žodžiu, bylą nagrinėjanti migracijos policijos tarnyba surašo protokolą. <…>“

16 *A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény végrehajtásáról szóló 114/2007. (V. 24.) Korm. rendelet* (Vyriausybės nutarimas Nr. 114/2007 dėl 2007 m. Įstatymo Nr. II dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo į šalį ir gyvenimo joje įgyvendinimo; *Magyar Közlöny*, 2007/65; toliau – Dekretas Nr. 114/2007) 29 straipsnio 5 ir 6 dalyse numatyta:

„5. Trečiųjų šalių piliečiai turi pakankamai lėšų gyventi šalyje ilgiau nei 90 dienų, jei jie gali patys padengti savo pragyvenimo, apgyvendinimo, kelionės atgal ir, jei reikia, medicininės priežiūros išlaidas arba jei jas padengia šeimos narys iš jo teisėtai įgytų pajamų ar turto.

6. Vykdant vizos ilgesniam nei 90 dienų laikotarpiui ir leidimo gyventi išdavimo procedūrą, pragyvenimo lėšų turėjimas gali būti įrodomas, visų pirma, šiomis priemonėmis:

a) Vengrijos mokėjimo priemonėmis arba užsienio mokėjimo priemonėmis, konvertuojamomis Vengrijos kredito įstaigoje;

b) dokumentu (mokėjimo sąskaitos sutartis, indėlių knygelė ir t. t.), suteikiantis trečiosios šalies piliečiui teisę paimti grynuosius pinigus iš mokėjimo paslaugų teikėjo Vengrijoje, prie kurio pridedama kredito įstaigos pažyma apie turimą grynųjų pinigų sumą;

c) Vengrijoje komerciniais tikslais priimtinos alternatyvios gryniesiems pinigams mokėjimo priemonės (čekis, kredito kortelė ir kt.), prie kurių pridedama kredito įstaigos pažyma apie turimą grynųjų pinigų sumą;

d) valdžios institucijų tinkamai patvirtintą galiojantį kvietimą;

e) dokumentą, įrodantį, kad apgyvendinimas ir maistas yra užsakyti ir apmokėti;

f) notaro patvirtintas arba privatus dokumentas, patvirtinantis, kad Vengrijoje yra turto, nuosavybės teisių arba turto vertės, užtikrinančių pragyvenimą;

g) pajamų iš teisėtai apmokamos veiklos, kurią prašytojas ketina vykdyti arba vykdo Vengrijos teritorijoje, įrodymas;

h) nuolatinių pajamų iš užsienio įrodymas;

i) šeimos nario, kuris Vengrijos teritorijoje turi vizą arba leidimą gyventi, imigranto arba įsisteigusio asmens statusą, arba specialiame įstatyme numatytą leidimą gyventi ar leidimą nuolat gyventi, arba kuris yra pripažintas pabėgėliu, pareiškimą, kurį patvirtino notaras ir kuriuo patvirtinamas įsipareigojimas išlaikyti prašytoją kaip išlaikytinį ir teikti jam išlaikymą; prie pareiškimo turi būti pridėtas dokumentas, įrodantis įsipareigojimą prisiėmusio asmens gebėjimą jį vykdyti, arba

j) bet kokios kitos patikimos įrodinėjimo priemonės.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

17 Trečiosios šalies pilietis OS turėjo iki 2020 m. birželio 30 d. galiojantį leidimą gyventi Vengrijoje studijų tikslais. 2020 m. birželio 5 d. jis *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Budapesti és Pest megyei Regionális Igazgatósága* (Migracijos policijos generalinės direkcijos Budapešto regiono ir Pešto apskrities direkcija, Vengrija; toliau – regioninė direkcija) pateikė prašymą pratęsti jo leidimą gyventi šalyje (toliau – prašymas pratęsti leidimą gyventi šalyje), kuriame oficialiai „kitu tikslu“ nurodė savanoriškos veiklos vykdymą. Jis taip pat nurodė, kad jo dėdė, Didžiosios Britanijos pilietis, užtikrins jam reikalingus išteklius jo gyvenimo Vengrijoje metu.

18 Siekdamas įrodyti savo gyvenimo šalyje tikslą, OS prie prašymo pratęsti leidimą gyventi šalyje pridėjo sutartį su 2020 m. birželio 1 d. Vengrijoje įsteigta asociacija „Mahatma Gandhi emberi Jogi Egyesület“ sudarytą sutartį, pagal kurią nuo 2020 m. birželio 15 d. jis šioje asociacijoje neribotą laiką vykdo savanorišką veiklą. Prie prašymo pratęsti leidimą gyventi šalyje taip pat buvo pridėti išsamūs paskutinių šešių mėnesių banko sąskaitos išrašai, kuriuose buvo nurodytas OS asmenvardis, jo dėdės pareiškimas, patvirtinantis, kad jis yra jo išlaikomas, ir dokumentai, įrodantys jo dėdės pajamas.

19 Regioninė direkcija atmetė prašymą pratęsti leidimą gyventi šalyje ir nurodė išsiųsti OS į jo pilietybės trečiąją šalį, neatsižvelgdama į dokumentus, kuriuos jis pateikė grįsdamas prašymą pratęsti leidimą gyventi šalyje, motyvuodama tuo, kad jo dėdė, kuris turėjo suteikti jam lėšų pragyvenimui Vengrijoje, negali būti laikomas „šeimos nariu“, kaip tai suprantama pagal 2007 m. Įstatymo Nr. II 2 straipsnio d punktą ir Dekreto Nr. 114/2007 29 straipsnio 5 dalį.

20 OS šį sprendimą apskundė administracine tvarka nacionalinei direkcijai. Jis nurodė, kad nors jo dėdė nėra „šeimos narys“, kaip tai suprantama pagal 2007 m. Įstatymo Nr. II 2 straipsnio d punktą, jis galėjo suteikti jam finansinę paramą, būtiną pragyvenimui Vengrijos teritorijoje pagal jų sudarytą paskolos sutartį. Šiuo klausimu OS prie savo skundo pridėjo pareiškimą, pagal kurį jo dėdė užtikrino 200 000 Vengrijos forintų (HUF) (apie 520 EUR) per mėnesį mokėjimą vienų metų laikotarpiu, per kurį jis vykdė savanorišką veiklą.

21 Nacionalinei direkcijai patvirtinus regioninės direkcijos sprendimą, OS šį sprendimą apskundė *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Grįsdamas šį skundą OS teigė, kad nacionalinė direkcija negalėjo atsisakyti atsižvelgti į jo pateiktus įrodymus vien dėl to, kad jo dėdė nėra „šeimos narys“, kaip tai suprantama pagal 2007 m. Įstatymo Nr. II 2 straipsnio d punktą, ir padaryti išvados, kad jo pragyvenimo ir grįžimo išlaidos nebuvo padengtos. Šiame teisme OS nurodė, kad dėdė jam teikia finansinę paramą dovanos, o ne išlaikymo prievolės forma, todėl būtent pats OS turi pragyvenimui reikalingų lėšų. Iš tiesų, priešingai, nei aiškina nacionalinė direkcija, bet kokios teisėtai gautos pajamos gali būti lėšos pragyvenimo išlaidoms Vengrijoje.

22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patenkino OS skundą. Jis, be kita ko, nusprendė, kad Dekreto Nr. 114/2007 29 straipsnio 5 ir 6 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pragyvenimo lėšos, kurias turi turėti atitinkamas prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje pateikęs asmuo, gali būti gaunamos iš teisėtai įgytų pajamų ar turto, neatsižvelgiant į tai, ar tai yra paties prašytojo pajamos, ar pajamos, kurias jam suteikė jo šeimos narys.

23 Šiuo klausimu šis teismas taip pat nusprendė, kad 2007 m. Įstatyme Nr. II sąvoka „pajamos“ neapibrėžta, todėl reikia atsižvelgti į jos reikšmę nacionalinėje mokesčių teisėje. Tačiau šioje srityje pajamų šaltinis visiškai nediferencijuojamas, todėl jos gali būti gautos ne tik iš darbdavio, bet ir iš kito fizinio asmens, kaip šiuo atveju yra finansinės paramos, kurią OS gauna iš savo dėdės, atveju. Tuo remdamasis minėtas teismas padarė išvadą, kad nacionalinė direkcija veikė neteisėtai, nes neatsižvelgė į OS deklaruotas pajamas vien dėl to, kad jos gautos ne iš jo šeimos nario. Taigi šis teismas panaikino nacionalinės direkcijos sprendimą ir nurodė regioninei direkcijai iš naujo išnagrinėti prašymą pratęsti leidimą gyventi šalyje.

24 *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas, Vengrija) panaikino šį sprendimą ir nusprendė, kad nors atitinkamam trečiosios šalies piliečiui išteklius, reikalingus pragyvenimui jo buvimo šalyje laikotarpiu, iš tikrųjų gali suteikti asmuo, kuris neturi „šeimos nario“, kaip tai suprantama pagal 2007 m. Įstatymo Nr. II 2 straipsnio d punktą, statuso, vis dėlto būtina, kad šis pilietis įrodytų, jog galės neribotai disponuoti šiomis lėšomis, tartum tai būtų jo pajamos ar nuosavas turtas. Nagrinėjamu atveju OS pareiškimai šiuo klausimu skyrėsi, nes jis savo dėdės suteiktą finansinę pagalbą kvalifikavo tiek kaip paskolą, tiek kaip dovaną.

25 *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas) teigimu, tokiu atveju siekiant nustatyti, ar tenkinami šio 29 straipsnio 5 dalies kriterijai, būtina, kad prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje pateikęs trečiosios šalies pilietis nurodytų, ar jis laiko šią sumą pajamomis, ar turtu, ir įrodytų, pirma, kokiu pagrindu galutinai gavo šią sumą ar turtą ir, antra, kad jis neribotai disponuoja šia suma ar turtu kaip nuosavu.

26 Taigi, net jei tam tikrais atvejais trečiojo asmens suteikta finansinė parama galėtų būti laikoma šio prašytojo pajamomis ar turtu, vis dėlto tam reikėtų pateikti nuoseklius įrodymus ir pareiškimus tiek iš pajamas teikiančių trečiųjų asmenų, tiek iš prašytojo, taip pat susijusius su teisiniu pagrindu, kuriuo grindžiamos šios pajamos. Taigi pareiškimai dėl teisinio pagrindo, kuriuo remiantis suteikiami ištekliai, arba išteklių pobūdžio vykstant procedūrai negali būti nuolat keičiami, antraip pakenkiama tiek šių pareiškimų, tiek paties prašytojo patikimumui.

27 *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas) grąžino bylą *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, įpareigodamas išnagrinėti, ar OS pareiškimai dėl gautų pajamų ar turto buvo nuoseklūs ir pakankamai pagrįsti, nes priešingu atveju pateikta suma negalėtų būti laikoma jam priklausančia.

28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl šių *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas) nurodytų atlikti patikrinimų atitikties Sąjungos teisei. Jais papildomi Direktyvoje 2016/801, pirmiausia jos 7 straipsnio 1 dalies e punkte, nustatyti kriterijai, nesuteikiant prašytojui galimybės prireikus ištaisyti savo teiginius ir pateikti atitinkamus su šiais kriterijais susijusius įrodymus.

29 Šis teismas mano, kad nors prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje pateikęs asmuo pagal šio 7 straipsnio 1 dalies e punkte numatytą sąlygą turi įrodyti, kaip to reikalauja atitinkama valstybė narė, kad per numatomą buvimo šalyje laikotarpį turės pakankamai išteklių pragyvenimo

išlaidoms padengti nepasinaudodamas atitinkamos valstybės narės socialinės paramos sistema (toliau – pakankamų išteklių sąlyga), valstybių narių diskrecija įgyvendinti šią nuostatą visų pirma susijusi su įrodymų nagrinėjimo tvarka ir tik išimtiniais atvejais reiškia papildomų kriterijų, kurie papildytų minėtoje nuostatoje numatytus kriterijus, įtraukimą. Kitaip tariant, minėtam teismui kyla klausimas, kokia yra diskrecija, kurią turi valstybės narės, kiek tai susiję su pakankamų išteklių sąlyga, ir, konkrečiau kalbant, ar nagrinėdamos šią sąlygą jos turi atsižvelgti tik į šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies nuostatas ir tik į faktines aplinkybes, reikšmingas siekiant patikrinti, ar įvykdytos iš šių nuostatų kylančios sąlygos, o gal nacionalinės teisės aktų leidėjas gali nustatyti papildomus reikalavimus, kaip antai nuoseklius pareiškimus dėl finansinės paramos skyrimo, arba įrodymą, kad ateityje galima galutinai ir neribotai panaudoti sumą, kurią prašytojui suteikė trečiasis asmuo.

30 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui taip pat kyla klausimas, pirma, ar *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas) nustatytos sąlygos neprieštarauja Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punktui, visų pirma, ar siekiant patikrinti, ar įvykdytos šioje nuostatoje nustatytos sąlygos, lemiamą reikšmę turi tai, ar prašytojas galutinai įsigijo pinigų sumą, t. y. ar jis ją gavo kaip dovaną, ar kaip paskolą, arba pakanka, kad šią finansinę paramą teikiantis asmuo pateiktų deklaraciją, kurioje nurodo, jog skiria pinigų sumą šio prašytojo pragyvenimo išlaidoms padengti, kad būtų įvykdyta pakankamų išteklių sąlyga. Antra, šiam teismui kyla klausimas dėl Sąjungos teisės viršenybės principo poveikio jo nagrinėjamoje byloje, atsižvelgiant į tai, kad visi šie papildomi reikalavimai nustatomi ne nacionalinės teisės aktų leidėjo, o aukščiausiosios instancijos teismo, kurio sprendimai yra privalomi ir neskundžiami, praktikoje.

31 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, kyla klausimas, ar tai, kad nustatomos papildomos priėmimo sąlygos, palyginti su numatytomis Direktyvoje 2016/801, negali prieštarauti šia direktyva siekiamiems tikslams, t. y. skatinti trečiųjų šalių piliečių judumą siekiant vykdyti savanorišką veiklą Europos Sąjungoje, taip pat užtikrinti teisinį saugumą, pabrėžtą minėtos direktyvos 2 konstatuojamojoje dalyje, jos 54 konstatuojamojoje dalyje nurodytą teisingą požiūrį, taip pat judėjimo ir apsigyvenimo laisvę bei teisę į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, įtvirtintas atitinkamai Chartijos 45 ir 47 straipsniuose bei nurodytas tos pačios direktyvos 61 konstatuojamojoje dalyje.

32 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar dėl teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingo bylos nagrinėjimo reikalavimo, siejamų su Direktyvos 2016/801 42 konstatuojamąja dalimi, draudžiama tokia prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje nagrinėjimo procedūra, pagal kurią kompetentingos institucijos įpareigojamos patikrinti atitinkamo trečiosios šalies piliečio pareiškimą dėl teisės, kurios pagrindu jam buvo suteikta finansinė parama, pobūdžio ir prie šio pareiškimo pridėtus patvirtinamuosius dokumentus, per administracinę procedūrą šiam trečiosios šalies piliečiui nepranešus, jog tam, kad sąlyga turėti pakankamai išteklių būtų laikoma įvykdyta, būtina, kad jo ir finansinę paramą teikiančio asmens pareiškimai būtų nuoseklūs arba kad siekiant nustatyti šią sąlygą jo būtų paprašyta pateikti papildomus pareiškimus ir patvirtinamuosius dokumentus šiuo klausimu.

33 Tokiomis aplinkybėmis *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar, atsižvelgiant į [Direktyvos 2016/801] 2 ir 41 konstatuojamosiose dalyse, 1 straipsnio a punkte ir 4 straipsnio 1 dalyje nurodytus tikslus, šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies e punkte valstybėms narėms suteiktą diskreciją atitinka tokia valstybės narės praktika, pagal kurią, siekiant pripažinti, kad prašytojas – savanoriauti ketinantis trečiosios šalies pilietis – turi pragyvenimo lėšų, įrodžius, kad jo giminaitis, kuris nelaikomas šeimos nariu, iš savo teisėtai gautų pajamų reguliariai pervesdamas pragyvenimui reikalingų lėšų gali skirti ir skiria pakankamai pajamų prašytojo pragyvenimui ir jo grįžimo kelionei, nustatoma papildoma sąlyga, kad prašytojas turi tiksliai nurodyti, ar gauta suma yra pajamos, ar turtas, taip pat pateikti dokumentą, įrodantį, kokiu teisiniu pagrindu jis įgijo šias pajamas ar turtą ir kad šią sumą ar turtą jis nuolat ir neribotai valdo kaip nuosavybę?

2. Atsižvelgiant į Sąjungos teisės viršenybės principą, vienodą požiūrį pagal SESV 79 straipsnį, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 45 straipsnyje įtvirtintą apsigyvenimo laisvę ir Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintas teises į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, taip pat į [Direktyvos 2016/801] 54 ir 61 konstatuojamąsias dalis, visų pirma į teisinio saugumo principą, ar atsakymui į pirmąjį prejudicinį klausimą turi įtakos tai, kad nacionalinės teisės aktuose, reglamentuojančiuose leidimus gyventi šalyje, apskritai nenustatytos pirmajame prejudiciniame klausime nurodytos sąlygos, taigi šias sąlygas yra nustatęs ne teisės aktų leidėjas, o valstybės narės aukščiausiasis teismas, taikydamas atitinkamą teisę, ir jo suformuota praktika turi būti remiamasi kaip precedentu?

3. Kadangi pagal nacionalinę teisę siekiant pripažinti, kad prašytojas turi pragyvenimo lėšų, taip pat reikia pateikti pareiškimą ir dokumentus, įrodančius, jog laikomasi minėtų privalomų sąlygų, ar nagrinėjamu atveju, atsižvelgiant į SESV 79 straipsnyje nustatytą vienodo požiūrio reikalavimą, Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintas teises į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, [Direktyvos 2016/801] 2 konstatuojamojoje dalyje nurodytą teisinio saugumo reikalavimą ir šios direktyvos 41 ir 42 konstatuojamosiose dalyse įtvirtintas procesines garantijas, [šios direktyvos] 7 straipsnio 1 dalies e punktas turi būti aiškinamas taip, kad teisės aktų nuostatas atitinka tik tokia valstybės narės praktika, pagal kurią reikalaujama, kad apie teisines pasekmes įspėtas prašytojas nuosekliai ir neprieštaringai nurodytų būtinomis laikomas papildomas sąlygas ir pateiktų įrodymus, kad jų laikosi, o prašymas išduoti leidimą gyventi šalyje atmetamas tik dėl to, kad neįrodytos nacionalinių teismų praktikoje nustatytos sąlygos, jeigu buvo paisoma suinteresuotojo asmens teisių ir laikytasi procesinių garantijų?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumo

34 Vengrijos vyriausybė mano, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas, nes pagrindinėje byloje nagrinėjamas ginčas nepatenka į Direktyvos 2016/801 taikymo sritį.

35 Pirma, formaliuoju požiūriu OS nenurodė, kad prašymo pratęsti leidimo gyventi šalyje galiojimą tikslas buvo „vykdyti savanorišką veiklą“. Šis prašymas formaliai buvo pateiktas dėl gyvenimo šalyje „kitu tikslu“.

36 Antra, kaip numatyta šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su jos 21 konstatuojamąja dalimi, Vengrijos teisės aktų leidėjas nusprendė taikyti šią direktyvą trečiųjų šalių piliečiams, kurie prašo leisti atvykti į šios valstybės narės teritoriją savanoriškos veiklos, o ne Europos savanorių tarnybos tikslais.

37 Vis dėlto šiuo atveju Vengrijos vyriausybė teigia, kad, atsižvelgiant į tos pačios direktyvos 14 straipsnio 1 dalies a punkte valstybėms narėms paliktą diskreciją, pagal nacionalinės teisės aktus reikalaujama, kad priimantysis subjektas, kuriame numatoma vykdyti savanorišką veiklą, įvykdytų deklaravimo pareigą. Tačiau taip nebuvo asociacijos, kurioje OS vykdo tokią veiklą, atveju.

38 Reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės aiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nustatytas faktines aplinkybes ir teisinį pagrindą, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prašymo tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2024 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Sagrario*, C-63/23,EU:C:2024:739, 66 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

39 Nagrinėjamu atveju, kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir kaip pripažino Vengrijos vyriausybė teismo posėdyje, ginčas pagrindinėje byloje susijęs su sprendimu, kuriuo kompetentingos institucijos atmetė OS pateiktą prašymą pratęsti leidimą gyventi šalyje, motyvuodamos tuo, kad nebuvo įvykdyta Direktyvoje 2016/801, perkeltoje į Vengrijos teisinę sistemą, nustatyta pakankamų išteklių sąlyga, o ši sąlyga yra nacionalinio teismo Teisingumo Teismui pateiktų klausimų dalykas.

40 Tokiomis aplinkybėmis nėra akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku.

41 Taigi prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

Dėl esmės

42 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punktas ir Sąjungos teisės viršenybės principas turi būti aiškinami taip:

– pirma, pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies e punktą draudžiama nacionalinė praktika, pagal kurią leidimo gyventi šalyje savanoriškos veiklos tikslais prašančio trečiosios šalies piliečio atveju tam, kad šioje nuostatoje numatyta sąlyga turėti pakankamai išteklių būtų laikoma įvykdyta, reikalaujama, kad šis pilietis įrodytų, jog įvykdyti tam tikri konkretūs kriterijai, susiję su atitinkamų išteklių kvalifikavimu pajamomis ar turtu, teisiniu pagrindu, kuriuo trečiosios šalies pilietis juos įgijo, ir tuo, kad jais galutinai ir neribotą laiką gali disponuoti kaip nuosavais, ir

– antra, atsižvelgiant į Sąjungos teisės viršenybės principą, taip yra ir tuo atveju, kai šie reikalavimai kyla iš nacionalinio aukščiausiojo teismo, kurio sprendimai turi privalomo precedento galią, praktikos.

43 Pirma, kalbant apie leidimo gyventi šalyje išdavimo pagal Direktyvą 2016/801 sąlygas, reikia priminti, kad pagal jos 5 straipsnio 3 dalį trečiosios šalies pilietis, pateikęs prašymą leisti atvykti į valstybės narės teritoriją, turi teisę gauti leidimą joje gyventi, jeigu jis atitinka, pirma, tos direktyvos 7 straipsnyje nustatytas bendrąsias sąlygas ir, antra, specialiąsias sąlygas, taikomas atsižvelgiant į pateikto prašymo rūšį, šiuo atveju – tos direktyvos 14 straipsnyje nustatytas sąlygas, taikomas prašymams dėl priėmimo savanoriškos veiklos tikslais.

44 Tuo remiantis darytina išvada, kad pagal šio 5 straipsnio 3 dalį valstybės narės turi išduoti leidimą gyventi šalyje prašytojui, kuris atitinka Direktyvos 2016/801 7 ir 14 straipsniuose nustatytus reikalavimus (2024 m. liepos 29 d. Sprendimo *Perle*, C-14/23, EU:C:2024:647, 35 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

45 Todėl valstybės narės negali nustatyti papildomų trečiųjų šalių piliečių priėmimo savanoriškos veiklos tikslais sąlygų be tų, kurios numatytos 7 ir 14 straipsniuose (pagal analogiją žr. 2014 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Ben Alaya*, C-491/13, EU:C:2014:2187, 30 punktą).

46 Todėl, siekiant atsakyti į klausimus, kuriuos pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, reikia patikslinti, ką apima sąvoka „ištekliai“, kaip ji suprantama pagal 7 straipsnio 1 dalies e punktą, ir, visų pirma, nustatyti, ar ji priklauso nuo konkrečių kriterijų, susijusių su atitinkamų išteklių pobūdžiu, jų kilmės šaltiniu, pagrindu, kuriuo trečiosios šalies pilietis jais naudojasi, arba sąlygomis, kuriomis jis jais disponuoja.

47 Nagrinėjamu atveju 7 straipsnio 1 dalies e punkte numatyta, kad trečiosios šalies pilietis turi pateikti atitinkamos valstybės narės reikalaujamus įrodymus, kad planuojamo buvimo joje laikotarpiu jis turės pakankamai išteklių pragyvenimo išlaidoms padengti nesikreipdamas į valstybės narės socialinės paramos sistemą ir grįžimo kelionės išlaidoms padengti. Šioje nuostatoje taip pat patikslinama, kad tai, ar turima pakankamai išteklių, vertinama nagrinėjant kiekvieną atvejį atskirai ir atsižvelgiama į išteklius, kurie, *inter alia*, gaunami kaip subsidija, stipendija ar studijų stipendija, pagal galiojančią darbo sutartį ar įpareigojantį darbo pasiūlymą, arba mokinių mainų programą vykdančios organizacijos, stažuotojus priimančios institucijos, savanoriškos tarnybos programą vykdančios organizacijos, priimančiosios šeimos ar *au pair* auklėms tarpininkaujančios organizacijos finansinį įsipareigojimą.

48 Kadangi to paties 7 straipsnio 1 dalies e punkte nėra jokios nuorodos į valstybių narių nacionalinę teisę, šioje nuostatoje vartojama sąvoka „ištekliai“ turi būti vertinama kaip savarankiška Sąjungos teisės sąvoka ir aiškinama vienodai visoje Sąjungos teritorijoje, nepaisant valstybėse narėse jai teikiamos reikšmės ir atsižvelgiant į nurodytos nuostatos formuluotę, kontekstą, kuriame ji yra įtvirtinta, ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (pagal analogiją žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *X (Ilgalaikiai gyventojai – Pastovūs, reguliarūs ir pakankami ištekliai)*, C-302/18, EU:C:2019:830, 26 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

49 Pirma, dėl Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punkto formuluotės pažymėtina, kad šioje nuostatoje, kaip matyti iš šio sprendimo 47 punkto, minimi tam tikri ištekliai, į kuriuos galima atsižvelgti, kaip antai išmoka, stipendija arba savanoriškos tarnybos programą vykdančios organizacijos deklaracija dėl išlaidų padengimo. Neišsamus šio sąrašo pobūdis, išreikštas žodžiais „*inter alia*“, rodo, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino suteikti sąvokai „ištekliai“ plačią taikymo sritį ir todėl nemanė, kad siekiant įvertinti, ar pakankamų išteklių sąlyga yra įvykdyta, būtina atmesti tam tikrus išteklius.

50 Tokią išvadą patvirtina reikalavimas, kad pagal šią nuostatą išteklių pakankamumo vertinimas būtų pagrįstas individualiu konkretaus atvejo nagrinėjimu. Iš to matyti, kad tokio vertinimo dalykas turi apsiriboti patikrinimu, ar atitinkamas trečiosios šalies pilietis per numatomą buvimo šalyje laikotarpį gali turėti pakankamai išteklių pragyvenimo išlaidoms, nesinaudodamas atitinkamos valstybės narės socialinės paramos sistema, ir grįžimo išlaidoms padengti, be to, nereikia įsitikinti, kad atitinkami ištekliai atitinka konkrečius kriterijus, visų pirma susijusius su jų pobūdžiu, kilme ar atitinkamo trečiosios šalies piliečio disponavimo jomis tvarka.

51 Be to, šio individualaus nagrinėjimo kontekste Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punkte numatyta atsižvelgti į išteklius, kurių buvimas įrodytas, be kita ko, savanoriškos veiklos programoje dalyvaujančios organizacijos deklaracija dėl išlaidų padengimo. Iš to matyti, kad pagal šią nuostatą nereikalaujama, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis įrodytų, jog gali galutinai ir neribotai disponuoti tokiais ištekliais, tartum tai būtų pajamos arba nuosavas turtas.

52 Taigi iš šios nuostatos formuluotės matyti, kad pakankamų išteklių sąlygos įvykdymas nepriklauso nuo to, ar ištekliai, kuriuos atitinkamas trečiosios šalies pilietis turės per numatomą buvimą, bus pajamos ar turtas, nuo teisinio pagrindo, kuriuo jis įgijo šiuos išteklius, arba nuo to, ar jis galės jomis disponuoti galutinai ir neribotai, tarsi jos būtų nuosavos. Tokie kriterijai yra papildomos sąlygos, kurių valstybės narės negali nustatyti, kaip priminta šio sprendimo 45 punkte.

53 Antra, tokį aiškinimą patvirtina kontekstas, kuriame veikia Direktyva 2016/801 ir kurio neatskiriama dalis yra Sąjungos teisės aktai, pagal kuriuos teisė gyventi valstybės narės teritorijoje siejama su „išteklių“ sąlyga, panašia į numatytąją šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies e punkte.

54 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punkte numatyta, kad visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės teritorijoje ilgiau kaip tris mėnesius, jeigu turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.

55 Kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, šioje nuostatoje vartojami žodžiai „turi pakankamai išteklių“ turi būti aiškinami taip, kad pakanka, jog Sąjungos piliečiai disponuotų tokiais ištekliais, kuriais juos gali aprūpinti, be kita ko, trečiosios valstybės pilietis, ir šioje nuostatoje nenumatyta jokių šių išteklių kilmės reikalavimų (šiuo klausimu žr. 2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *Singh ir kt.*, C-218/14, EU:C:2015:476, 74 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

56 Visų pirma, dėl Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punkte numatytos pakankamų išteklių sąlygos nereikalaujama, kad suinteresuotasis asmuo pats turėtų tokius išteklius, nes Teisingumo Teismas nusprendė, kad jis gali pasinaudoti jį lydinčio šeimos nario ištekliais (žr. 2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *Singh ir kt.*, C-218/14, EU:C:2015:476, 75 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

57 Panašiai Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punkte, susijusiame su ilgalaikio gyventojo statuso įgijimo valstybės narės teritorijoje sąlygomis, be kita ko, numatyta, kad valstybės narės iš trečiosios šalies piliečio turi reikalauti įrodyti, kad jis pats ir nuo jo priklausomi šeimos nariai turi pastovių ir reguliarių išteklių, kurių pakanka pačiam išsilaikyti ir išlaikyti savo šeimos narius, nesikreipiant į priimančios valstybės narės socialinės pagalbos sistemą.

58 Tačiau iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad taikant šią nuostatą išteklių kilmė nėra lemiamas kriterijus, kuriuo remiantis atitinkama valstybė narė gali patikrinti, ar jie atitinka šioje nuostatoje nustatytas sąlygas (žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *X (Ilgalaikiai gyventojai – Pastovūs, reguliarūs ir pakankami ištekliai)*, C-302/18, EU:C:2019:830, 41 punktą).

59 Visų pirma, Teisingumo Teismas nusprendė, kad sąvoka „ištekliai“ Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punkte reiškia ne tik ilgalaikio gyventojo statusą siekiančio įgyti prašytojo „nuosavus išteklius“, ji taip pat gali apimti ir išteklius, kurių šiam prašytojui suteikia trečiasis asmuo, jeigu, atsižvelgiant į individualią atitinkamo prašytojo padėtį, jie laikomi atitinkančiais šioje nuostatoje nustatytas sąlygas (šiuo klausimu žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimą *X (Ilgalaikiai gyventojai – Pastovūs, reguliarūs ir pakankami ištekliai)*, C-302/18, EU:C:2019:830, 44 punktą).

60 Taigi Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punktas ir Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punktas, kaip juos yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, patvirtina, kad, siekiant pagal analogiją įvertinti, ar įvykdyta Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punkte numatyta pakankamų išteklių sąlyga, šiuo klausimu svarbūs ištekliai nepriklauso nuo to, ar tenkinami tam tikri konkretūs kriterijai, susiję su atitinkamų išteklių kvalifikavimu pajamomis ar turtu, teisiniu pagrindu, kuriuo trečiosios šalies pilietis juos įgijo, arba tuo, kad jais galutinai ir neribotą laiką gali disponuoti kaip nuosavais.

61 Trečia, tikslai, kurių siekiama Direktyva 2016/801, taip pat patvirtina tokį šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies e punkto aiškinimą.

62 Iš tiesų minėtos direktyvos 3 konstatuojamojoje dalyje, be kita ko, nurodyta, kad imigracija į Sąjungą iš kitų šalių yra vienas iš aukštos kvalifikacijos specialistų šaltinių ir kad šie žmonės yra svarbūs formuojant pagrindinį Sąjungos turtą – žmogiškąjį kapitalą ir užtikrinant pažangų, tvarų ir įtraukų augimą.

63 Be to, pagal Direktyvos 2016/801 20 konstatuojamąją dalį šia direktyva siekiama remti Europos savanorių tarnybos tikslus ugdyti jaunimo ir visuomenių, kuriose jie gyvena, solidarumą, savitarpio supratimą ir toleranciją ir kartu prisidėti stiprinant socialinę sanglaudą ir propaguojant aktyvų jaunimo pilietiškumą. Šios direktyvos 21 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad valstybės narės turėtų turėti galimybę šios direktyvos nuostatas taikyti mokiniams, savanoriams, išskyrus atvykstančius į Europos savanorių tarnybą, ir *au pair* auklėms, kad jie galėtų paprasčiau atvykti ir gyventi ir kad būtų užtikrintos jų teisės.

64 Vadinasi, kaip savo išvados 48 punkte iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, Direktyvos 2016/801 tikslas yra palengvinti atvykimą ir apsigyvenimą, šiuo atveju savanorių, su sąlyga, kad šie asmenys turi reikiamų išteklių, kad netaptų našta atitinkamai valstybei narei, visų pirma jos socialinės apsaugos sistemai.

65 Šiam tikslui pasiekti pakanka, kad trečiosios šalies pilietis, pateikęs prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje, be kita ko, savanoriškos veiklos tikslais, pateiktų įrodymų, kad per numatomą buvimo šalyje laikotarpį turės pakankamai išteklių. Konkretūs kriterijai, susiję su atitinkamų išteklių kvalifikavimu pajamomis ar turtu, teisiniu pagrindu, kuriuo trečiosios šalies pilietis juos įgijo, arba tuo, kad jais galutinai ir neribotą laiką gali disponuoti kaip nuosavais, savaime neturi reikšmės. Jei siekiant įvertinti, ar tenkinama pakankamų išteklių sąlyga, šiems ištekliams būtų

taikomi tokie kriterijai, tai reikštų papildomų sąlygų, viršijančių šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies e punkte numatytas sąlygas, nustatymą, o tai trukdytų pasiekti tikslus, kurių siekiama šia direktyva.

66 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad OS pareiškimai dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų išteklių skyrėsi, nes suinteresuotasis asmuo šiuos išteklius kvalifikavo tiek kaip paskolą, tiek kaip dovaną. Reikia pažymėti, kad tai, jog OS galbūt teks grąžinti savo dėdės išmokėtas sumas užbaigus savanorišką veiklą, neturi įtakos klausimui, ar per numatytą buvimo atitinkamos valstybės narės teritorijoje laikotarpį jis turės pakankamai išteklių, su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

67 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad klausimas, ar įvykdyta pakankamų išteklių sąlyga, negali priklausyti nuo to, ar atitinkamas trečiosios šalies pilietis įrodo, kad tenkinami tam tikri konkretūs kriterijai, susiję su atitinkamų išteklių kvalifikavimu pajamomis ar turtu, teisiniu pagrindu, kuriuo trečiosios šalies pilietis juos įgijo, arba tuo, kad jais galutinai ir neribotą laiką gali disponuoti kaip nuosavais, nes dėl to pakankamų išteklių sąlygai būtų taikomi griežtesni reikalavimai, nei numatytieji Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punkte.

68 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai taip pat susiję su įrodymų, kuriais siekiama patvirtinti, kad pakankamų išteklių sąlyga įvykdyta, įrodomąja galia ir ypač su svarba, kurią vertinant šią sąlygą reikia suteikti pareiškimų šiuo klausimu nuoseklumui, kai atitinkamam trečiosios šalies piliečiui nebuvo pranešta, kad jo prašymas išduoti leidimą gyventi šalyje savanoriškos veiklos tikslais gali būti atmestas vien dėl šių pareiškimų nenuoseklumo.

69 Šiuo klausimu, kaip savo išvados 54 punkte taip pat pažymėjo generalinis advokatas, tam, kad būtų įvykdyta pakankamų išteklių sąlyga, atitinkamas trečiosios šalies pilietis gali pateikti tam tikrų įrodymų tik tiek, kiek šie įrodymai susiję su reikalavimais, susijusiais su šia sąlyga, o ne su papildomais reikalavimais, kurie viršytų nustatytuosius Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punkte.

70 Nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, kad nors atitinkamo trečiosios šalies piliečio turimų išteklių pobūdis, pagrindas, kuriuo jis remiasi, ir tokios nuostatos sąlygos savaime negali būti laikomi papildomais reikalavimais, keliamais tam, kad būtų įvykdyta pakankamų išteklių sąlyga, vis dėlto tokios aplinkybės gali būti svarbūs įrodymai vertinant, ar ši sąlyga tenkinama.

71 Šiomis aplinkybėmis taip pat svarbu pažymėti, kad Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog tuo atveju, kai asmuo, prašantis išduoti leidimą gyventi šalyje studijų tikslais, pagal Direktyvą 2016/801 pateikia nenuoseklių pareiškimų, susijusių su jo planuojamomis studijomis, tai gali būti viena iš objektyvių aplinkybių, leidžiančių konstatuoti piktnaudžiavimą, jeigu jie yra pakankamai akivaizdūs ir vertinami atsižvelgiant į visas konkrečias nagrinėjamos bylos aplinkybes (šiuo klausimu žr. 2024 m. liepos 29 d. Sprendimo *Perle*, C-14/23, EU:C:2024:647, 53 punktą).

72 Iš šių aplinkybių matyti, kad nagrinėjant prašymą dėl priėmimo pagal Direktyvą 2016/801, nenuoseklūs pareiškimai apie atitinkamo trečiosios šalies piliečio turimus išteklius gali būti požymis, kad susidarė situacija, kai šioje direktyvoje numatytos sąlygos, ypač susijusios su leidimo gyventi šalyje savanoriškos tarnybos tikslais išdavimu, nėra tenkinamos.

73 Be to, kalbant apie tokius neatitikimus, iš valstybių narių negalima reikalauti iš anksto pranešti prašymą dėl priėmimo ir leidimo atvykti į jų teritoriją pateikusiems trečiųjų šalių piliečiams, kad dėl nenuoseklių pareiškimų, pateiktų grindžiant jų prašymą, gali būti atsisakyta išduoti prašomą leidimą gyventi šalyje.

74 Vis dėlto reikia priminti, kad Direktyvos 2016/801 34 straipsnio 3 dalyje, be kita ko, numatyta, kad jeigu su prašymu pateikta patvirtinamoji informacija arba dokumentai yra neišsamūs, kompetentingos institucijos per pagrįstą laikotarpį praneša prašytojui, kokia papildoma informacija reikalinga, ir nustato pagrįstą terminą jai pateikti. Todėl, kaip iš esmės pažymėjo generalinis advokatas savo išvadų 63 punkte, jeigu dėl per nagrinėjimo procedūrą pateiktų nenuoseklių pareiškimų paaiškėja, kad trūksta informacijos, reikalingos įvertinti, ar tenkinama pakankamų išteklių sąlyga, prašytojui turi būti suteikta pagrįsta galimybė pateikti tokią informaciją.

75 Šiuo atžvilgiu reikėtų patikslinti, kad tokie neatitikimai negali būti kliūtimi išduoti leidimą gyventi šalyje, jeigu atlikus individualų bylos nagrinėjimą, kaip reikalaujama pagal Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punktą, paaiškėja, kad, nepaisant šių neatitikimų, atitinkamas trečiosios šalies pilietis planuojamo buvimo metu turės pakankamai išteklių, kad atitiktų pakankamų išteklių sąlygą.

76 Taigi, nustačius neatitikimus prašytojo pareiškimuose dėl išteklių, kuriais jis disponuos planuojamo buvimo metu, iš esmės nepakanka pagrįsti atsisakymą išduoti prašomą leidimą gyventi šalyje, nebent iš tokių neatitikimų būtų aišku, kad pakankamų išteklių sąlyga nėra įvykdyta.

77 Atsisakyti išduoti prašomą leidimą gyventi šalyje vien dėl to, kad pareiškimai apie išteklius, kuriais prašytojas disponuos planuojamo buvimo metu, per visą administracinę procedūrą skyrėsi, būtų tolygu, priešingai nei reikalaujama pagal Direktyvos 2016/801 5 straipsnio 3 dalį, tokį leidimą išduoti susiejant su papildomomis sąlygomis, viršijančiomis numatytąsias šioje direktyvoje, o to valstybėms narėms daryti neleidžiama, kaip priminta šio sprendimo 45 punkte.

78 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl Sąjungos teisės viršenybės principo poveikio pagrindinėje byloje, nes reikalavimai, susiję, pirma, su atitinkamų išteklių kvalifikavimu pajamomis ar turtu, teisiniu pagrindu, kuriuo trečiosios šalies pilietis juos įgijo, arba tuo, kad jais galutinai ir neribotą laiką gali disponuoti kaip nuosavais, ir, antra, su jo pareiškimų šiais klausimais nuoseklumu, kyla iš aukščiausiojo nacionalinio teismo, kurio sprendimai yra privalomas precedentas, praktikos.

79 Remiantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija pagal Sąjungos teisės viršenybės principą Sąjungos teisė laikoma viršesne už valstybių narių teisę. Taigi pagal šį principą reikalaujama, kad visos valstybių narių institucijos užtikrintų visišką įvairių Sąjungos teisės nuostatų veiksmingumą, nes valstybių narių teisė negali turėti įtakos pripažintam šių įvairių nuostatų poveikiui šių valstybių teritorijoje. Iš to išplaukia, kad pagal Sąjungos teisės viršenybės principą aplinkybė, jog valstybė narė remiasi nacionalinės teisės nuostatomis, net jei jos yra konstitucinės, negali pažeisti Sąjungos teisės vienovės ir veiksmingumo (2024 m. sausio 11 d. Sprendimo *Global Ink Trade*, C-537/22, EU:C:2024:6, 23 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

80 Šiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad nacionalinis teismas, pasinaudojęs jam pagal SESV 267 straipsnį suteikta galimybe, priimdamas sprendimą jo nagrinėjamoje byloje yra saistomas Teisingumo Teismo pateikto Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimo, todėl prireikus

privalo neatsižvelgti į aukštesnės instancijos nacionalinio teismo vertinimus, jeigu, atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo pateiktą išaiškinimą, mano, kad jie neatitinka Sąjungos teisės, ir prireikus netaikyti nacionalinės teisės normos, įpareigojančios jį laikytis šio aukštesnės instancijos teismo sprendimų (2024 m. sausio 11 d. Sprendimo *Global Ink Trade*, C-537/22, EU:C:2024:6, 24 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

81 Sąjungos teisės veiksmingumas apima šio nacionalinio teismo pareigą prireikus keisti suformuotą jurisprudenciją, jeigu ji pagrįsta su Sąjungos teise nesuderinamu nacionalinės teisės aiškinimu (2024 m. sausio 11 d. Sprendimo *Global Ink Trade*, C-537/22, EU:C:2024:6, 25 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

82 Taigi nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, priimdamas sprendimą pagrindinėje byloje, yra saistomas Teisingumo Teismo pateikto Sąjungos teisės išaiškinimo ir prireikus turės atmesti *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas) praktikoje pateiktą vertinimą, nepaisant to, kad pagal nacionalinę teisę jis iš principo privalo jo laikytis, jei šis teismas, atsižvelgdamas į šį aiškinimą, nuspręstų, kad toks vertinimas neatitinka Sąjungos teisės.

83 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į prejudicinius klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2016/801 7 straipsnio 1 dalies e punktas ir Sąjungos teisės viršenybės principas turi būti aiškinami taip:

– pirma, pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies e punktą draudžiama nacionalinė praktika, pagal kurią leidimo gyventi šalyje savanoriškos veiklos tikslais prašančio trečiosios šalies piliečio atveju tam, kad šioje nuostatoje numatyta sąlyga turėti pakankamai išteklių būtų laikoma įvykdyta, reikalaujama, kad šis pilietis įrodytų, jog atitinka tam tikrus konkrečius kriterijus, susijusius su šių išteklių nustatymu kaip pajamų ar turto, dėl kurių jis šiuos išteklius yra įgijęs, ir tai, kad jis jais galutinai ir neribotai disponuos kaip nuosavais, ir

– antra, atsižvelgiant į Sąjungos teisės viršenybės principą, taip yra ir tuo atveju, kai šie reikalavimai kyla iš nacionalinio aukščiausiojo teismo, kurio sprendimai turi privalomo precedento galią, praktikos.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

84 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/801 dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir gyvenimo mokslinių tyrimų, studijų, stažavimosi, savanoriškos tarnybos, mokinių mainų programų arba edukacinių projektų ir dalyvavimo *au pair* programoje tikslais sąlygų 7 straipsnio 1 dalies e punktas ir Sąjungos teisės viršenybės principas

turi būti aiškinami taip:

– **pirma, pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies e punktą draudžiama nacionalinė praktika, pagal kurią leidimo gyventi šalyje savanoriškos veiklos tikslais prašančio trečiosios šalies piliečio atveju tam, kad šioje nuostatoje numatyta sąlyga turėti pakankamai išteklių būtų laikoma įvykdyta, reikalaujama, kad šis pilietis įrodytų, jog įvykdyti tam tikri konkretūs kriterijai, susiję su atitinkamų išteklių kvalifikavimu pajamomis ar turtu, teisiniu pagrindu, kuriuo trečiosios šalies pilietis juos įgijo, ir tuo, kad jais galutinai ir neribotą laiką gali disponuoti kaip nuosavais, ir**

– **antra, atsižvelgiant į Sąjungos teisės viršenybės principą, taip yra ir tuo atveju, kai šie reikalavimai kyla iš nacionalinio aukščiausiojo teismo, kurio sprendimai turi privalomo precedento galią, praktikos.**

Parašai.